

LBRIS

We know
books

Gelu Diaconu

*Viata mea
in 1984*

LITERA

București

CUPRINS

Viața mea în 1984	5
Epilog. Jurnalul ultimelor zile din anul Orwell	241

Comunismul era etern. Sau cel puțin așa credeam noi. Ne născuserăm în el, crescuserăm în el și aveam să murim în el. Nu exista o altă posibilitate. Cel puțin nu în mintea noastră. Nu ne imaginam un alt mod de a trăi, o altă lume. Știam că erau alții care văzuseră alte țări, care trăiseră alte experiențe. Dar în cercul nostru de prieteni nu pricepeam cum de alții trăiesc altfel decât noi. Ne depășea chestia asta, ieșea din granițele minții noastre. Și nici nu-i cunoscuserăm cu adevărat pe cei care călătoriseră în țările din Occident. Tații unor prieteni munceau prin Irak sau Libia, dar asta nu însemna nimic, chiar dacă ne dădeau și nouă gumă de mestecat cu aromă de fructe sau bomboane colorate așa cum nu vedeam niciodată în magazinele noastre. Unul singur muncise în Republica Democrată Germană, dar ăia tot comuniști erau. Nu era ca și cum fusese în Republica Federală Germană, deși adusese un Volkswagen broscuță la mâna a doua pe care îl repara tot timpul în fața blocului, cu trusa de chei întinsă peste tot pe trotuar. Nu era același lucru, chiar dacă în RDG aveau reviste mai bune, haine mai ca lumea și gumă de mestecat ca-n Vest. Tot nu însemna nimic.

Nici democrația nu știam ce înseamnă. Auzeam la televizor sau la radio tot felul de lucruri despre

lumea noastră socialistă și despre cum statul are grijă de cetățeni și toată lumea e fericită. Credeam că democrația socialistă e cea mai bună dintre toate, fiindcă dacă se spunea la televizor sau la radio, atunci așa trebuia să fie. Asta cu toate că vedeam că nu era chiar așa. Mama, de exemplu, nu era niciodată fericită. Era mereu tristă și nervoasă. Iar când era tristă și nervoasă scotea, nici noi nu știam de unde, o sticlă de coniac de o literă, căreia îi spunea *biberon*, și își turna în cafea. Și bea cafeaua aia botezată cu coniac și fuma țigări „Aroma“ și din tristă ce era devenea și mai tristă. Apoi, când termina sticla de coniac, devenea arțăgoasă. Tata venea de la muncă obosit și se lua mereu de el. Că nu avem aia, că nu avem aialaltă. Că ce facem acum cu patru copii? *Numai tu ești de vină, nenorocitul! Numai tu mi-ai făcut asta!*

Dar au fost și vremuri când nu eram patru copii și ar fi trebuit să fie fericită. Cinci ani am fost singurul lor copil și de pe la trei ani îmi amintesc că mama se comporta uneori destul de ciudat. Începea să țipe din senin; tata se enerva, urla și pleca trântind ușile, iar mama plângea de mama focului și știam că nu trebuie s-o supăr. Mă ascundeam într-un colț al camerei cu jucăriile mele și îmi vedeam de treabă. Pe urmă mama se ducea la bucătărie, trântea ușile dulapului din ce în ce mai nervoasă, se întorcea și-mi zicea că se duce până la alimentara ca să cumpere ceva și să nu fac vreo boacănă, că mă rupe cu bătaia. Îmi era frică și nu mă mișcam din locul meu decât după ce simțeam că mi se face urât singur și mă duceam la fereastră ca să văd dacă se întoarce sau nu. Dar nu venea niciodată când mă uitam eu pe fereastră. Și nici

tata nu venea, așa că trebuia să-mi înghit lacrimile și să inventez tot felul de jocuri ca să treacă timpul. Nu înțelegeam ce se întâmpla, însă îmi venea tot timpul să plâng, iar asta însemna că, în mod inconștient, nefericirea lor mi se transmitea.

Abia mai târziu am înțeles că mama dăduse dovadă de imprudență să lase un copil de trei ani de capul lui, singur în toată casa. Dar nu putea să stea fără alcool și ar fi făcut orice ca să-l obțină. Și-l obținea de fiecare dată, iar felul ei de a se purta devenea tot mai ciudat. Ce știe un copil de trei ani despre alcool? Nimic, normal. Iar tata venea de cele mai multe ori foarte târziu acasă și se culca în camera cealaltă. Nu trântea ușile, încerca să facă cât mai puțin zgomot, însă tot se mai lovea de câte ceva pe întuneric și atunci începea să înjure de toți dumnezeii mă-sii. Erau lucruri obișnuite în familia noastră.

Când aveam cinci ani s-a născut sora mea. S-au întâmplat niște lucruri anormale atunci. În primul rând, că burta mamei a început să crească din ce în ce mai mult, și când am întrebat-o de ce i se întâmpla asta, mi-a răspuns că e bolnavă și că trebuie să bea multă apă. Dar câtă apă poți să bei ca să-ți rămână burta așa de umflată? Până și eu îmi dădeam seama că atunci când faci pipi și se mai dezumflă. Burta mamei însă a continuat să crească. Până într-o dimineață, când m-a trezit și mi-a spus că a băut un ceai și că ceaiul ăla i-a făcut foarte rău și că trebuie să mă duc până la magazin ca să cumpăr pâine și s-o rog pe vânzătoare să sune la numărul de telefon pe care mi l-a scris pe o hârtiuță, ca să vină tanti Mimi să aibă grijă de ea.

Am făcut ce mi-a zis mama și după vreo jumătate de oră tanti Mimi a venit cu un taxi. Era foarte nervoasă când a văzut-o pe mama cum se zvârcolește în pat de durere și i-a zis mamei *soro, hai că dau telefon la Salvare, să mergem la spital*. Tanti Mimi nu era sora mamei, ci îi era cea mai bună prietenă. Soțul ei, nenea Nelu, era coleg cu tata la tipografie. Îi zicea *soro* doar așa, deoarece chiar erau ca două surori.

Tanti Mimi a început să răscolească după lenjerie intimă și după îmbrăcăminte prin șifonier, iar în timpul ăsta mama se zvârcolea mai departe în pat și zicea *Mimișor, mor, nu mai pot, Mimișor, nu mai pot*. Și tanti Mimi îi înjura pe *golani* ăia, adică pe tata și pe nenea Nelu, fiindcă fuseseră în tura de noapte și nu mai veneau odată acasă. Și în timp ce-i turuia gura și înjura, o ajuta pe mama să se îmbrace.

Pe urmă s-a dus repede la centrul de pâine – fiindcă acolo era cel mai apropiat telefon public –, a sunat la Salvare, s-a întors și s-a pus pe așteptat, înjurându-i de data asta pe ăia, că *nu mai ajung odată, nenorociții, lasă femeia asta să moară cu zile*. Dar au venit până la urmă, au dus-o pe mama la spital și eu am rămas cu tanti Mimi. Aveam ochii plini de lacrimi fiindcă eram convins că mama nu glumea când spunea *mor, Mimișor* și chiar credeam că o să moară și n-o s-o mai văd niciodată.

Tanti Mimi a început să răscolească iar prin șifonier, m-a îmbrăcat cu costumașul meu de duminică și cu o cămășuță albă, mi-a pus în picioare pantofii de lac și am plecat la Obor după *golani* ăia. I-am căutat un timp pe la tarabe și prin toată aglomerația

aia, iar tanti Mimi înjura în gura mare și zicea *lasă că vă arăt eu vouă Ziua Recoltei, nenorociților!*

Până la urmă i-a găsit și nenea Nelu avea un buchet de flori de toamnă pe care i l-a dat lui tanti Mimi și tanti Mimi a luat buchetul și a început să-i lovească pe amândoi pe unde se nimerea, de s-a umplut trotuarul în jurul nostru cu petale multicolore. Și-i zicea tatei *Mariane, nevastă-ta moare și tu te distrezi cu nemernicul ăsta?* Când tata a auzit asta, dintr-odată i s-a întunecat fața, și-a luat seama și a întrebat-o pe tanti Mimi *ce s-a întâmplat.* Tanti Mimi i-a spus totul, în timp ce nenea Nelu se bâțâia și se hlizea ca un prost. *Las' că am eu ac de cojocul tău acasă, nemernicule, Ziua Recoltei ți-a trebuit, îți arăt eu Ziua Recoltei!*

Nu știu ce-au mai făcut, fiindcă tata m-a luat de mână, a găsit un taxi și am plecat amândoi la *maternitate.* Eu credeam că mama e la spital și l-am întrebat pe tata de ce mergem la *maternitate.* Tata mi-a spus că acolo aduce barza bebelușii. Chiar dacă aveam doar cinci ani, nu eram un copil prost. Știam că nu vine nicio barză cu niciun bebeluș, chiar dacă habar nu aveam cum ajung pe lume bebelușii. De undeva veneau, asta era clar, dar nu văzusem nicio barză care să-i aducă în zbor într-o bucată de pânză albă. Asta se întâmpla doar în poveștile pe care le citeam în cărțile aduse de tata de la tipografie. El mă învățase să citesc. Când pleca mama la cumpărături și mă lăsa singur acasă, nu mă mai temeam deloc, fiindcă citeam povești din ele și-mi făcusem o grămadă de prieteni care erau gata să mă apere dacă cineva ar fi vrut să-mi facă vreun rău.

Sora mea a venit pe lume în seara aia caldă de octombrie, chiar când se sărbătorea Ziua Recoltei. Am mers cu tata la *maternitate*, însă nu ne-au lăsat să intrăm. Tata știa unde erau ferestrele care dădeau spre *saloane* și a început să strige ca nebunul după mama. Se făcuse deja seară și toate ferestrele erau luminate, și din când în când vedeam cum trec femei îmbrăcate în uniforme ciudate și cu bonete albe pe cap. Una dintre ele a deschis o fereastră și i-a strigat tatei *nu mai face gălăgie, bețivanule, că dau telefon la miliție*, dar tata nu s-a lăsat și i-a zis că nu e bețivan și că soția lui e internată aici și vrea să știe ce se întâmplă cu ea. Femeia a plecat fără să închidă fereastra, s-a întors după câteva minute și i-a zis tatei *ai o fetiță sănătoasă de trei kile opt sute*, iar tata a început să chiuie de fericire și m-a luat în brațe și m-a aruncat în aer și mi-a zis *ți-a adus barza o surioară*, iar eu nu știam ce să mai zic fiindcă îmi era cam foame și mai și obosisem și voiam să ne întoarcem acasă.

Apoi am luat un tramvai ca o corabie luminoasă, care aluneca pe șine și la curbe făcea un zgomot plăcut. Tata le spunea tuturor că soția i-a născut o fată și lumea se bucura și-l felicita și-i spunea să *vă trăiască*, iar taxatoarea n-a vrut să-i ia banii pentru bilete, măcar atâta să facă într-un moment așa fericit. Ne-am oprit la o cârciumă de unde tata a cumpărat o sticlă de vin după ce i-a zis chelnerului *șefule, am o fetiță*, iar șeful l-a felicitat și i-a dat o sticlă de vin dintr-ăla mai bun, nu poșirca pe care o bea toată lumea. Și mi-a luat și mie două sticle de suc și de la cârciumă am mers pe jos până acasă pe străduțe pietruite, cu pisici

fantomatice și cu perechi întârziate care, ca și noi, se grăbeau să ajungă acasă.

Casa fără mama mi se părea pustie. Tata m-a așezat la masă în bucătărie, mi-a făcut sendvișuri cu brânză și salam, a desfăcut sticla de vin, și-a turnat în pahar, apoi mi-a desfăcut și mie sticla de suc și am dat noroc *ca niște bărbați*. Mi-a dat și mie să-mi înmoi buzele în vin, dar mi s-a părut acru și nu mi-a plăcut. Era mai bun sucul meu.

Am stat lângă tata până au început să mi se închidă ochii. El a mai băut câteva pahare și s-a cam chelchelit. În dormitor, în loc să-mi dea costumașul jos, a încercat să-mi pună pijamaua peste el. Am început să râd și l-am întrebat *ce faci, tati, nu vezi că-mi dai pijamaua peste costum?* A început să râdă, mi-a dat în sfârșit costumașul jos, însă tot mi-a pus pijamaua peste cămășuța albă. N-a mai contat, fiindcă eram tare obosit. Am dormit neîntors, fără vise.

Mă mai pot numi om după ce am stat închis într-o cazarmă un an și opt luni și am fost tratat ca un animal care nu știe altceva decât să mănânce, să se cace, să doarmă puțin și prost, să fie bătut, înjurat, hărțuit, umilit, redus la funcționalitatea unei ființe gregare? Ce sunt eu în momentul ăsta? Am strigat și eu ca un idiot, împreună cu ceilalți, *hai liberare* sau *hai libi* și am chiuit, m-am îmbătat, am făcut promisiuni pe care știam că nu le voi respecta, am înjurat uniforma, ofițerii, subofițerii, gradații care m-au chinuit, le-am urat moarte grea, în chinuri, așa cum m-au chinuit și ei pe mine, le-am dorit în gând lucruri inimaginabile, torturi medievale, tratamente corporale primitive, pedepse eterne în cel mai întunecat iad posibil, dispariția definitivă, până la dezintegrare, până la atom, blesteme pe care le-am bolborosit după ce am băut de bucurie că am scăpat și m-am îmbătat crunt și nu mi-am mai dat seama ce vorbesc. Un animal, în asta m-au transformat. Mai mult decât atât, fiindcă unele animale sunt blânde, înțelegătoare, prietenoase și le-aș jigni dacă m-aș numi eu însumi animal, cred că am devenit într-un an și opt luni un fel de subom, o specie diferită, omul nou pe care și-l doresc ăștia în lozinci, în filozofia lor de doi bani.

Camera mea de adolescent: un spațiu meschin, aproape de nelocuit. Hainele mele, imposibil de îmbrăcat, fiindcă nu le-a mai scos nimeni din șifonier de aproape doi ani. Încălțăminte cu pielea uscată, înscorțoșată, imposibil de pus în picioare. Mai buni ar fi fost bocancii de armată pentru iarna care vine. Lenjeria de pat, îngălbenită, mirosind a stătut, ca într-o casă părăsită. Spațiul ăsta neaerisit, cu iz de urină, fiindcă soru-mea, care o mai fi dormit în patul meu din când în când, încă face pe ea, cu toate că are aproape 16 ani.

Casa asta e un coșmar. Va trebui să plec cât mai curând de aici. E mizerie și gălăgie tot timpul. Mereu sună câte un vecin ca să întrebe de tata, care zace imobilizat în recamierul din sufragerie. Accidentul prin care a trecut a fost cât pe-acți să-l omoare.

Sunt de câteva zile acasă și tot ce-mi doresc este să plec. Dar unde să mă duc? Nu am nimic. Bani strânși pe carnetul de economii pe care orice soldat l-a avut la Canal s-au dus pe o pereche de pantaloni, pe cizme și pe ceva lenjerie de corp. Adevărul este că iarna asta m-a prins aproape în curul gol. Geaca mea de iarnă atârnă zdrențuită în cuier. Mănușile mele de piele au dispărut. Totul e distrus, tocat de parcă nimeni nu s-ar mai fi așteptat să mă întorc. Și toți îmi ziceau la telefon *abia așteptăm să vii acasă*. Și eu mă bucuram și abia așteptam să scap de bocanci și de uniformă. Iar acum tot ce-mi doresc este să fi avut măcar bocancii care mi-au salvat picioarele și ciorapii kaki călduroși pe care îi spălam în fiecare seară. Și nu mai am nimic din toate astea, fiindcă le-am predat la magazie, nu că n-aș fi putut să păstrez câte ceva, ci pentru că am

vrut să las totul în urmă și să uit. Măcar pufoaica aia de ofițer dacă aș fi avut-o! M-ar fi salvat toată iarna.

Tata abia dacă se poate duce la veceu, ajutat de cârje. Se uită la mine ca la un fel de salvator, iar eu sunt rupt în cur. Aș vrea măcar să pot dormi, dar nici asta nu e posibil. Nu pot scăpa ușor de automatismele căpătate în atâta timp. Zici că sunt o mașinărie programată să facă anumite lucruri la ore fixe. Dimineața la cinci sunt în picioare. Mă duc la baie, îmi pregătesc aparatul de ras, mă spăl până la brâu cu apă rece, mă bărbieresc tot cu apă rece, asta după ce mă privesc în oglinda cu pistrui de rugină și îmi frec bărbia aspră cu buricele degetelor. În mintea mea defectă, trebuie să fiu la ora șase la raport, în fața comandamentului, spălat, bărbierit proaspăt, cu uniforma curată și călcată. Corpul meu nu mai știe ce e libertatea. Din ADN-ul meu a dispărut acest instinct. Acționez ca un automat, ca o mașinărie care inițial a avut multiple programe, dar care între timp s-a defectat și nu a mai păstrat decât unul singur, pe care îl repetă compulsiv.

Doar că la ora șase nu am unde să mă duc. Mă întorc în camera mea, mă așez la marginea patului și-mi car pumni în cap ca să mă trezesc din coșmar. Din sufragerie se aud gemetele tatei, din camera fraților mei nu se aude nimic. Camera mamei, care acum a devenit și a soru-mii, fiindcă dorm amândouă de când am venit acasă, e prea departe ca să răzbată ceva zgomote până la mine.

În bucătărie e frig și mișună gândacii când aprind lumina. Asta nu e casă, e cocină. Pe lângă găleata de gunoi găsesc mereu câte o sticlă goală de coniac sau de vodcă. Uneori mă trezesc în toiul nopții ca

să mă duc la veceu și văd lumina aprinsă la bucătărie. O găsesc pe mama dormind cu capul pe masă, cu părul atârându-i. O iau cu binișorul și dă să mă lovească cu mâna pe care o flutură prin aer. Are fața tumefiată și nu-și dă seama ce face. O las în plata Domnului și mă întorc în dormitorul ca un frigider. Credeam că nicăieri nu poate fi mai frig decât în barăcile din cazarmă. Dar uite că e, și e la mine acasă și nu pot face nimic deocamdată.

Trebuie să câștig bani. Trebuie să mă reangajez, dar nu voi lua salariu mai devreme de două-trei săptămâni. Am 21 de ani și viața mea e complet dată peste cap. Am nevoie de ajutor. N-am mai fost acasă de un an și opt luni. M-am încăpățânat să rămân în cazarmă și să nu vin nici măcar în concediul legal. O dată mi-am scris singur nota de permisie, foaia de drum, dar am rămas în unitate. Șeful de stat-major m-a întrebat *ce-i cu tine, soldățel, nu vrei să te duci acasă?* Mi-a fost rușine să-i spun că practic n-am de ce să mă duc acasă. Cum să-i spun ditamai maiorului că *nu pot să mă duc fiindcă nu am nimic, nici măcar cu ce să mă îmbrac?* Noroc că tanti Mimi mi-a trimis costumul lui nea Nelu, Dumnezeu să-l ierte, că a murit așa tânăr, n-avea nici 42 de ani. Nici măcar la înmormântarea lui n-am ajuns, măcar că mă iubea ca pe copilul lui. M-aș fi dus, dar am aflat prea târziu. Și mi-a mai trimis paltonul lui, un fel de haină groasă, lungă până la genunchi, din material aspru ca al mantalelor. Când am ajuns acasă arătam ca unul liberat din pușcărie.

O s-o scot eu la capăt cumva. O să-l sun pe Călin ca să mă ajute cu niște haine, ceva. Cu astea pe care le am acum m-ar râde și curcile. Costumul lui nea Nelu